

24th
HA
National Forum

จิตวิวัฒน์ (Mind Growth) ในการให้บริการ ด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ เรื่องใหญ่สุด ๆ

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี
มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ

ปาฐกถาพิเศษในงานประชุมวิชาการประจำปี HA National Forum ครั้งที่ ๒๔
วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๗
ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็คฟอรัม เมืองทองธานี

สารบัญ

๒

ภายหลังแต่จัดเตรียม
ต่อไปได้

๔

จิตเล็กเพราะถูกกักขัง
อยู่ในอึดตา

๖

กระบวนการ HA กับ
การเปลี่ยนจิต

๙

คุณภาพหัวใจ
เพื่อเพื่อนมนุษย์
จิตวิวัฒน์

๑๒

มรรควิธีเปลี่ยนจิต
สร้างชีวิตใหม่

๒๐

จากกระบวนการ HA
สู่เรื่องใหญ่

๒๓

แนวทาง “มนุษย์นิยม”
แนวทางใหม่ในการ
พัฒนาประเทศ

**กายหยุดแต่
จิตเติบโต
ต่อไปได้**

สัตว์มีจิตขนาดต่าง ๆ ตามระบบชีวิตของสัตว์แต่ละชนิด เช่น หากจิตขนาดเล็กมาก ใหญ่ขึ้นไปก็มีขงไส้เดือน กิ้งกือ งู ตะกวด กบ แมว สุนัข ม้า ช้าง ปลา วาฬ จิตของสัตว์เหล่านี้มีขนาดต่างๆ จิตขนาดเท่าไรก็คงที่ขนาดเท่านั้นตลอดชีวิต จิตเป็นอย่างไรก็เป็นอยู่อย่างนั้น

แต่จิตมนุษย์เติบโตได้ไม่มีที่สิ้นสุด จากจิตเล็กกลายเป็นจิตใหญ่ได้ คนธรรมดากลายเป็นพระพุทธเจ้าก็ได้ องคูลีมาลกลายเป็นพระอรหันต์ได้

เมื่อจิตเปลี่ยนชีวิตก็เปลี่ยน

ร่างกายประกอบด้วยสสารต่าง ๆ ที่เรียกว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ คล้าย ๆ กันแทบทุกคน ความเป็นคนอย่างไรอยู่ที่จิต

จิตสามารถเปลี่ยนแปลงได้มากอย่างไม่น่าเชื่อ จนเรียกว่า **ปาฏิหาริย์แห่งชีวิต** จิตสามารถเติบโตตั้งปาฏิหาริย์ ทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง จากคนที่มีความทุกข์ กลายเป็นคนที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า

ชีวิตที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า เป็นชีวิตที่น่าอยู่และสร้างประโยชน์แก่โลก

**เรามาลองดูกันว่าผู้ให้บริการสุขภาพ
อย่างมีคุณภาพ นำไปสู่การเติบโต
ของจิตสู่ชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่าได้อย่างไร**

๒.

จิตเล็ก
เพราะถูก
กักขังอยู่
ในอึดตา

ผู้คนตามปกติมี **จิตเล็ก** เพราะถูกกักขังในคุกแห่งตัวตนหรืออัตตา เป็นไปตามสัญชาตญาณแห่งการเอาชีวิตรอด

อัตตาเป็นที่แคบ

เมื่อแคบก็บีบคั้น การบีบคั้น คือ ความทุกข์ ความเป็นอิสระคือความสุข มนุษย์ตามปกติมีความทุกข์ และก่อทุกข์ให้กันและกัน จิตเช่นนี้ สร้างโลกอย่างที่เป็นไปในปัจจุบัน เป็นโลกที่เสียดสมดุลง บั่นป่วน รุนววย รุนแรง วิกฤต และไม่ยั่งยืน จนเรียกว่าเป็น **วิกฤตอารยธรรม** (civilization crisis) ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ โดยไม่วิกฤต

นักปราชญ์นักคิดได้เสนอทางพ้นวิกฤต ซึ่งมีไม่มากนัก เช่น

- โกรฟ (Grof), ลาซโล (Lazlo) และรัสเซลล์ (Russell) ว่า “ต้องปฏิวัติจิตสำนึก” (Consciousness Revolution)
- ท่านดาไลลามะ ว่า “ต้องปฏิวัติทางจิตวิญญาณ” (Spiritual Revolution)
- ท่านพุทธทาสภิกขุ ว่า “ต้องช่วยให้มนุษย์ถอนตัวจากวัตถุนิยม”
- อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ว่า “เราต้องการวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง ถ้ามนุษยชาติจะอยู่รอดได้” (We shall need a radically new manner of thinking, if mankind is to survive)

โดยสรุป ต้องเปลี่ยนจิต จิตมนุษย์เปลี่ยนได้ จากจิตเล็ก เป็นจิตใหญ่

**การรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด คือ จิต เมื่อจิตเปลี่ยนชีวิตก็เปลี่ยน
ชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่าสร้างได้**

๓.

**กระบวนการ
HA กับการ
เปลี่ยนจิต**

กระบวนการ HA ที่ทำด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์สามารถเปลี่ยนจิตได้
จิตเล็กเพราะติดอยู่ในคุกแห่งอัตตา

แต่ **เจตจำนงของผู้ให้บริการ + การกิจการให้บริการที่ดี** เป็นปัจจัย
ให้ประตูใจเปิด ปล่อยจิตออกมาเป็นอิสระหรือปัญญา เพราะภารกิจในการใช้บริการ
ที่ดีกระตุ้นให้เกิดปัญญาโดยรอบด้าน นอกเหนือไปจากความรู้ทางเทคนิค ยังต้องมี

- ปัญญาเชิงทัศนะ
- ปัญญาเชิงระบบและการจัดการ
- ปัญญาเชิงนโยบาย
- จิตตปัญญา

เป็นการกระตุ้น **สมองส่วนหน้า** ให้กัมมันตะ

สมองมนุษย์มี ๓ ส่วน

๑. **สมองส่วนหลัง** หรือสมองสัตว์เลื้อยคลาน ทำหน้าที่ตามสัญชาตญาณ
เอาชีวิตรอด เช่น การต่อสู้ หลบภัย หลอกลวง
๒. **สมองส่วนกลาง** คือ สมองสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ทำหน้าที่เกี่ยวกับ
อารมณ์
๓. **สมองส่วนหน้า** (neo - cortex) สมองก้อนใหญ่ที่พอกเข้ามาใหม่
ในมนุษย์ ทำหน้าที่เกี่ยวกับปัญญา วิจารณ์ญาณ ศิลธรรม
การบรรลुरुธรรม โดยเฉพาะสมองส่วนหน้าสุดหลังหน้าผาก
(prefrontal cortex)

สมองมนุษย์ถูกโปรแกรมมาจากชีวิตยุคดึกดำบรรพ์ซึ่งนานกว่า ๑๕๐,๐๐๐ ปี
เป็นชีวิตคนป่าล่าสัตว์ต้องเผชิญภัยรอบตัว สมองส่วนหลังกัมมันตะมาจนปัจจุบัน
ทำให้เป็นสังคมตามสัญชาตญาณแม้จะมีความรู้ต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ขาดปัญญา
ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมองส่วนหน้า

งาน HA ที่เน้นการให้บริการด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนโปรแกรมในสมองจากการคิดโดยเอาตนเป็นศูนย์กลาง เป็นการคิดเรื่องความดี และปัญญาเพื่อเพื่อนมนุษย์

ความดีและปัญญาเป็นเรื่องของสมองส่วนหน้า

จากนั้น HA ถ้าทำด้วยความตั้งใจดี จะกระตุ้นสมองหน้าให้กัมมันตภาพ เมื่อสมองส่วนหน้ากัมมันตภาพ **จิตก็ยิ่งใหญ่** หลุดออกจากคุกของอดีตที่ทำให้จิตเล็ก

อวิชชา (ความไม่รู้) เป็นเหตุให้ยึดมั่นในตัวตนก่อให้เกิดทุกข์ การลดความมีตัวตนด้วยเหตุใดก็ตามเป็นปัจจัยให้เกิดความสุข เพราะฉะนั้น การให้บริการด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ เป็นการลดความมีตัวตนของผู้ให้บริการจึงทำให้เกิดสุข

ฉะนั้น **จิตใหญ่** จึงเป็นไปพร้อมกับความสุข

เรื่องนี้ผู้ร่วมในกระบวนการ HA จะประจักษ์ด้วยตนเอง (สันติภูมิจิโง) ว่าตนเองมีความสุขในเนื้อในตัวเพิ่มขึ้น เป็นชีวิตที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่าของชาว HA

**คุณภาพ
หัวใจเพื่อ
เพื่อนมนุษย์
จิตวิวัฒน์**

คุณภาพ หรือ **คุณภาพะ**: มีความหมายสูงและครอบคลุม

งานพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพ จึงมีความหมายใหญ่มาก

เริ่มต้นด้วยการมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ จะทำให้เกิดปรากฏการณ์ 3H คือ

Heart Heart for Humanity = หัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์

Head การแสวงหาและใช้ความรู้และปัญญาที่ดีที่สุด เพื่อให้บริการที่มีคุณภาพสูง

Hand การลงมือปฏิบัติอย่างดีที่สุด ด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ เกิด **ปัญญาปฏิบัติ** ที่มีใช้เป็นเพียงความคิดและทฤษฎี

หัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ในการทำงานในเรื่องใด ๆ จะเปิดประตูใจให้หลุดออกไปจากคุกของอดีต เติบโตทางปัญญาเพราะความพยายามแสวงหาความรู้และวิธีการที่จะช่วยให้เพื่อนมนุษย์ดีขึ้น เมื่อทำบ่อย ๆ หรือจนเคยชินก็จะเกิด Brain Shift จากสมองส่วนหลังซึ่งเป็นส่วนสัญชาตญาณสัตว์เลื้อยคลาน ไปสู่สมองส่วนหน้าซึ่งเป็นส่วนของความเป็นมนุษย์ที่เจริญ นี่คือการเจริญเติบโตทางจิต (mind growth) ที่ทำให้เกิดปัญญาและความดี ปัญญาและความดีเป็นปัจจัยแห่งความสุข หรือคุณภาพชีวิตทั้งของผู้รับและผู้ให้

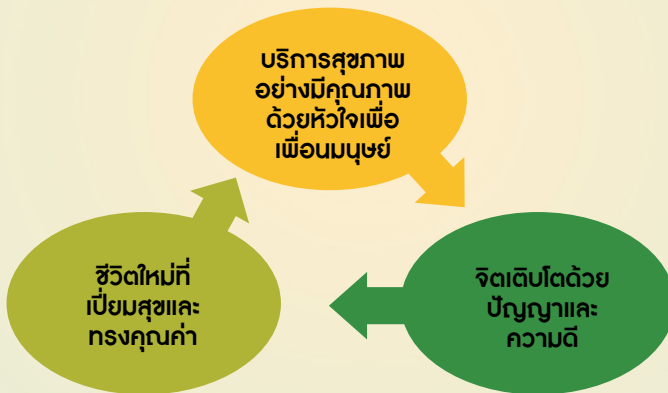
โดยสรุป การทำงานหรือภารกิจใด ๆ ถ้าทำด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ จะทำให้จิตเติบโต จากจิตเล็กกลายเป็นจิตใหญ่ จากการที่หมกมุ่นอยู่กับความคับแคบของตัวเองอันเป็นมายาคติไปสู่ความเป็นจริงที่กว้างใหญ่ไพศาล เป็นการเจริญเติบโตทางปัญญาและความดี เป็นจิตที่เจริญหรืออารียะ ทำให้ชีวิตมีคุณค่าและเปี่ยมสุข เป็นชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า

ชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่ามีผลย้อนกลับ ไปทำการให้บริการหรือ การงานต่าง ๆ ที่ทำมีคุณภาพสูงขึ้น คุณภาพ คือ คุณค่า ดังกล่าวแล้ว

โดยสรุป อาชีพการให้บริการสุขภาพ หรืออื่นใด หากทำด้วยหัวใจเพื่อเพื่อน มนุษย์ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่โตได้ คือ เปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ เป็นชีวิต ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า แล้วมีผลย้อนกลับทำให้งานบริการหรืองานอื่นใดมีคุณภาพ สูงขึ้น มีคุณค่างิ่งขึ้น เพิ่มคุณภาพชีวิตให้ทั้งผู้รับและผู้ให้

กระบวนการ HA จึงก่อให้เกิด **วงจรกุศล** หรือ **วงจรแห่งคุณค่า** Merit Circle หรือ Virtue Circle ตรงข้ามกับวัฏจักรที่เรา รู้จักกันว่า Vicious Circle หรือ วงจรอุบาทว์

วงจรแห่งคุณค่า (virtue circle) คือ

ชีวิตมนุษย์สำคัญประดุจฟ้า

ทุกคนควรอยู่ในวงจรแห่งคุณค่า มีปัญญาและความดี มีชีวิตที่เปี่ยมสุข และทรงคุณค่า นับวันจะยิ่งเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้รับบริการนี้ คือ อุดมคติของชาว HA

การทำงานทุกชนิดด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ เป็นการเปิดประตูใจ ทำให้ชีวิตไปจอดอยู่บนเส้นทางที่จะเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ ถ้าสนใจที่จะเดินต่อไปก็มี มรรควิธี ดังที่จะกล่าวในตอนต่อไป ซึ่งถ้าทำมากชีวิตจะเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

๕.

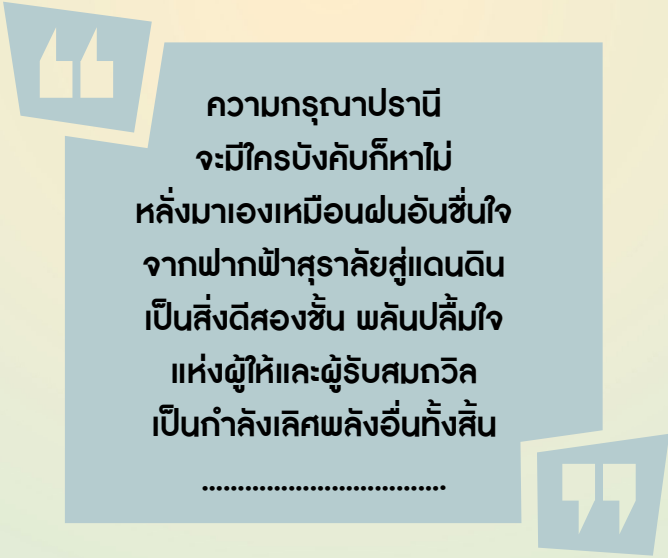

**มรรควิธี
เปลี่ยนจิตใจ
สร้างชีวิตใหม่**

บรรณวิธีเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ มีดังต่อไปนี้

๑. เจริญสติเป็นเบื้องต้น ฝึกเจริญสติทุกวัน และในการทำทุกอย่าง ทุกอย่าง การมีสติจะทำให้ **รู้** อยู่กับปัจจุบัน เป็นการ **รู้** ง่าย ๆ ไม่ใช่ **รู้คิด** หรือ **รู้จำ** ตามปกติมนุษย์รู้โลกจากการคิด การคิดถูกปรุงแต่งด้วยตัณหา อุปทาน ทำให้จิตวุ่น เป็นตัวทุกข์ การรู้ที่อยู่กับปัจจุบันจิตสงบจากการคิด จึงสงบอย่างยิ่ง ความสุขเกิดจากความสงบ ผู้เจริญสติจะพบความสุขอย่างไม่เคยพบมาก่อน เป็นรางวัลชีวิตทำให้สุขภาพดี ปัญญาดี มีเมตตา เปลี่ยนชีวิต การเจริญสติจึงเป็น ทางอันเอกของการสร้างชีวิตใหม่

๒. มีไมตรีจิตอันไพศาล ต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง ไมตรีจิต = มิตรตะ = เมตตา ความรัก หัวใจที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตาอันไม่มีที่สิ้นสุด เป็นความใจกว้าง จิตใหญ่ ไปพ้นความเห็นแก่ตัว ยิ่งเห็นแก่ตัวน้อยเท่าไรยิ่งมีความสุขและทำให้ผู้อื่นมีความสุขมากขึ้น ดังบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จากบางส่วนของบทละคร เรื่อง เวณิสวานิช ที่ว่า

ความกรุณาปราณี
จะมีใครบังคับก็หาไม่
หลั่งมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ
จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน
เป็นสิ่งดีสองชั้น พลันปลื้มใจ
แห่งผู้ให้และผู้รับสมถวิล
เป็นกำลังเลิศพลั้งอื่นทั้งสิ้น
.....

ทุกศาสนาจึงสอนเรื่องความรักความเมตตา หัดแผ่เมตตาอันไม่มีที่สิ้นสุด แก่มนุษย์และสรรพสิ่ง จิตเล็กจะเปลี่ยนเป็นจิตใหญ่ ถึงบรรลुरुธรรมก็ได้

๓. จิตจักรวาล จิตเล็กที่ติดคุงของอึดตาแล้วบิบัคัน ต้องพยายามเอาไปโยงกับสิ่งทีใหญ่กว่าตัว เช่น พระเจ้าหรือธรรมชาตทีเชื่อมโยงใหญ่โตทั้งจักรวาลและเลยไป จะทำให้จิตใหญ่ เป็นอิสระ เปี่ยมสุข เราสัมผัสธรรมชาตอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว เช่น ลมหายใจ สายลม แสงแดด กินข้าว กินน้ำ ตามปรกติเรารู้แบบแยกส่วนเป็นส่วน ๆ แต่ทีจริงธรรมชาตหรือธรรมนั้นเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งจักรวาลและยิ่งกว่าจักรวาล ถ้าเราตระหนักรู้ว่าเราสัมผัสกับธรรมชาตทีใหญ่โตหรือพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา เราก็จะกลายเป็นคนเปี่ยมสุขเพราะจิตเป็นอิสระจากความคับแคบในตัวเอง

ศาสนาต่าง ๆ จึงเน้นการอยู่กับพระเจ้า

ทางพุทธว่าอยู่กับธรรม (ชาต) เป็นธรรมและการเข้าถึงธรรม ชีวิตทีจะเปลี่ยน

๔. ทำงานทุกชนิดด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ ชีวิตมนุษย์สำคัญ ประดุจฟ้า ทำอะไร ๆ ต้องเอาคนเป็นตัวตั้ง ถ้าเอาอย่างอื่นเป็นตัวตั้งก็เกิดการผิดพลาดเสมอ ดังเช่น ระบบเศรษฐกิจทีเอาประสิทธิภาพและความมั่งคั่งเป็นตัวตั้ง ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำสุด ๆ และปัญหาต่างๆ ตามมาเป็นห่วงลูกโซ่ หรือการศึกษาทีเอาวิชาเป็นตัวตั้งโดยไม่ได้เอาคนเป็นตัวตั้ง ก่อให้เกิดความเสียหายเหลือคณานับ แก้อย่างใด ๆ ก็ไม่ตกตราบไตทียังไมเอาคนเป็นตัวตั้ง

การทำอะไร ๆ โดยมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์จึงเป็นเรื่องทีใหญ่มาก ทั้งหัวใจใหญ่และความหมายใหญ่ การบริการด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์เป็นตัวอย่งทีดี ทีจะนำไปสู่คุณภาพและคุณค่าอย่งวิเศษสุด และเป็นหนทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงมนุษยชาตและเปลี่ยนแปลงโลก

๕. รวมตัวร่วมคิดร่วมทำ สร้างมวลอำนาจทางสังคม หรือ “สังคมอนุภาพ” เพื่อความเป็นธรรม ความเป็นธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งสำหรับมนุษย์และสัตว์ แต่ในประวัติศาสตร์ตั้งแต่มีรัฐขึ้นมา ประชาชนไม่เคยได้รับความเป็นธรรม

- ถูกขูดรีดภาษี
- ถูกเกณฑ์แรงงาน
- ถูกเกณฑ์ไปทำสงคราม
- ระบบความยุติธรรมที่ไม่ยุติธรรม

ประชาชนพยายามต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมเท่าใด ๆ ก็ไม่สำเร็จ จะถูกปราบปรามเช่นฆ่าจำนวนมหาศาล แผ่นดินเต็มไปด้วยบทวิและโศลกเพื่อความเป็นธรรม และกระดูกของผู้คนที่ล้มตายเพราะความไม่เป็นธรรม ถ้าเอาหลักฟิสิกส์เข้าวิเคราะห์จะเห็นสาเหตุและทางออก

มวลอำนาจใหญ่ย่อมมีแรงดึงดูดทรัพยากรต่าง ๆ เข้าหาตัวมาก
มวลอำนาจใหญ่ในสังคมมี ๒ อย่าง คือ

(๑) มวลอำนาจรัฐ หรือ รัฐฆาอนุภาพ

(๒) มวลอำนาจเงิน หรือ ธนาอนุภาพ

มวลอำนาจทั้ง ๒ นี้ ใหญ่และมีแรงดึงดูดทรัพยากรมาก ส่วนสังคมแบบตัวใครตัวมันไม่มีมวลอำนาจ เป็น **สังคมอ่อนแอ** ไม่มีแรงดึงดูดทรัพยากร

การกระจายทรัพยากรจึงไม่เป็นธรรม นี้ คือ สาเหตุของการขาดความเป็นธรรมตามสังคม ดังแสดงในรูปข้างล่างนี้

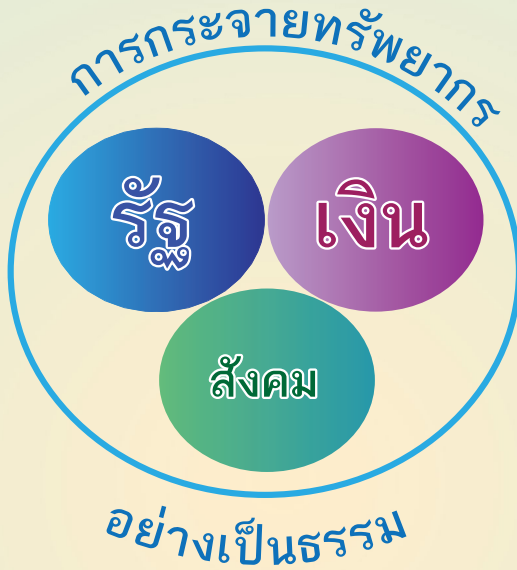
รูปแสดงอำนาจไม่สมดุล มวลอำนาจรัฐและมวลอำนาจเงินใหญ่มาก จึงมีแรงดึงดูด ทรัพยากรเข้าหาตัวมาก ส่วนสังคมมวลอำนาจเล็กมาก ไม่มีแรงดึงดูด การกระจายทรัพยากร จึงไม่เป็นธรรม จึงขาดความเป็นธรรมทางสังคม

เมื่อกฎฟิสิกส์หรือกฎธรรมชาติมันเป็นอย่างนี้ ต่อให้ประณาม ร้องเรียน แต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เพื่อความเป็นธรรม หรือเรียกร้องเชิงมนุษยธรรม เท่าไหร่ ๆ ก็ไม่สำเร็จ

ต้องสร้างความสมดุลแห่งอำนาจ

นั่นคือ สร้างมวลอำนาจทางสังคม โดยการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำให้สังคม ควบแน่น เป็นมวลอำนาจทางสังคม หรือ **สังคมนุภาพ**

เมื่อมวลอำนาจทางสังคมใหญ่ใกล้เคียงกับอีก ๒ อำนาจ ก็จะทำให้เกิดความสมดุล
แห่งอำนาจ **เป็นสังคมสมานภาพ** (เสมอ = เสมอ หรือสอดคล้อง หรือเสมอกัน)
การกระจาย ทรัพยากรก็จะเป็นธรรม ดังรูป

รูปแสดงสังคมสมานภาพ ที่อำนาจทั้ง ๓ เสมอกันและร่วมมือกัน
การกระจาย ทรัพยากรก็จะเป็นธรรม ความเป็นธรรมทางสังคมก็จะบังเกิด

การสร้างความเป็นธรรมโดยวิธีนี้ ทำได้โดยไม่ต้องต่อสู้แต่โดยร่วมมือกัน
เมื่อเกิดความสมดุลก็จะเกิดความสงบสุข ไม่ปั่นป่วน วุ่นวาย รุนแรง เป็นการลดต้นทุน
ในการดำรงอยู่ของทุกฝ่าย

ฉะนั้น มรรควิธีที่ ๕ คือ การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ เพื่อสร้างมวลอำนาจ
ทางสังคมนี้จึงสำคัญมาก เมื่อสังคมเกิดความเป็นธรรมก็จะมีอยู่ร่วมกันอย่าง
สันติสมดุลงานสังคมสันติสุขที่ทุกคนอยู่ดีมีสุข หรือการมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ อันเป็น
เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศแต่ไม่เคยสำเร็จ จะสำเร็จเมื่อคนทั้งประเทศ
เปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่

๖. สุนทรียธรรม การเข้าถึงความงามของสรรพสิ่งในสิ่งสูงสุด ความจริง ความดี ความงาม อยู่ทีเดียวกัน การใช้ศิลปะหรือความงามทุกแขนงทำให้เข้าถึงความจริงและความดีได้ ถ้ามีสติและปัญญา ศิลปะและศิลป์เป็นธรรมชาติชนิดหนึ่ง จึงมีอยู่ในทุกชุมชน เครื่องข่ายศิลป์ควรช่วยให้มนุษย์เข้าถึงศิลปะ ความจริง และความดี ซึ่งจะเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ ถ้าทำงานทุกชนิดด้วยความประณีตด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ ความประณีตก็จะกลายเป็นความงามหรือศิลปะเข้ามาบำรุงหัวใจ คนเราต้องทำงาน เมื่องานกลายเป็นความงามหรือศิลปะก็จะประสบความงามอยู่ทั่วไปหรือในสรรพสิ่ง เป็นเครื่องบำรุงชีวิตให้มีความชื่นใจ หรือปิติปราโมทย์ ในเนื้อในตัวตลอดเวลา

๗. ทำจิตให้ปราโมทย์ มาจากภาษาบาลีว่า “อภิปโมทยัง จิตตัง” หรือ บางครั้งก็มีผู้แปลว่า **ทำจิตให้บันเทิง** ความปราโมทย์ บันเทิง ปิติ อยู่ในตระกูลเดียวกันกับความสุข การนึกถึงความดีต่าง ๆ ที่ทำมา ๖ ข้อข้างต้น จะเกิดความปิติ ปราโมทย์ มีความสุขซึ่มซ่านไปทั้งเนื้อทั้งตัว เป็นชีวิตที่เปี่ยมสุข พยายามทำจิตให้ปราโมทย์ไว้เสมอ ๆ จะเป็นเครื่องมือขจัดทุกข์อย่างดีและสร้างสุขภาพ รักษาความเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ เพราะเมื่อจิตปราโมทย์ยิ่ง โรคร้ายไข้เจ็บจึงหลบหนีไป

นี่เป็นเหตุว่าทำไมหมวดธรรมที่เรียกว่า **โพชฌงค์ ๗** จึงได้รับการนับถือว่า รักษาอาการป่วยได้ เพราะองค์ที่ ๔ ของโพชฌงค์ ๗ คือ **ปิติ** ปิติจะตามด้วย **ปัสสัทธิ** หรือความสงบระงับตามมา หย่อนคลายสบายยิ่ง

เพราะฉะนั้น ความปิติปราโมทย์ย่อมตามมาด้วยปัสสัทธิ ซึ่งตรงข้ามกับความเครียดเสมอ สมัยปัจจุบันผู้คนเต็มไปด้วยความเครียดทั้งโลก อะไรที่ทำให้ความเครียดของมนุษย์ไม่ปรากฏจึงมีคุณค่ายิ่ง การทำจิตให้ปราโมทย์จึงเป็น ๑ ในมรรค ๘ แห่งการเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ สิ่งก็ตามมาจากความปิติปราโมทย์ คือ สมาธิ

๘. สมาธิ เราเริ่มต้นจาก **สติ** ซึ่งเป็นมรรควิธีที่ ๑ และมาลงที่ข้อ ๘ คือ สมาธิ อันที่จริงสติกับสมาธิอยู่ในตระกูลเดียวกัน เมื่อเจริญสติสมาธิก็จะตามมาเจริญไปควบคู่กันสติ คือ การตามรู้ สมาธิ คือ การจดจ่อตั้งมั่นอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งหรือ

เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อจิตเป็นสมาธิความทุกขใด ๆ ก็เกิดขึ้นไม่ได้ จึงมีความสุขอย่างยิ่ง เรียกว่าสมาธิสุข จิตมีพลังมากและมีความพร้อมตลอดเวลาเรียกว่าจิตกัมมันตะมาก ทำอะไรก็สำเร็จได้ง่าย ในอริยมรรคมีองค์ ๘ ท่าน จึงลงท้ายด้วยสมาธิ

USSK ๘ เพื่อการเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ก็เช่นเดียวกัน ที่ลงท้ายด้วยสมาธิ ขอให้ทบทวนคุณธรรมทั้ง ๘ นี้

๑. **สติเป็นเนืองนิตย์**
๒. **โมตรจิตอันไพศาล**
๓. **จิตจักรวาล** เชื่อมโยงกับความใหญ่อันไม่มีที่สิ้นสุดของธรรมชาติ หรือพระเจ้า หรือโลกุตตรธรรม
๔. **ทำงานทุกชนิดด้วยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์** หรือการทำความดี
๕. **รวมตัวร่วมคิดร่วมทำ สร้างสังคมเข้มแข็งหรือสังคมอนุภาพ** เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม
๖. **สุนทรียธรรม**
๗. **ทำจิตให้ปราโมทย์ยิ่ง**
๘. **สมาธิ**

ทั้ง ๘ ข้อนี้ หากทำให้มาก (พหุสีกตา) จะเกิดผลใหญ่ (มหัพผลา) คือ เปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า

ชีวิตที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่าเป็นชีวิตที่น่าอยู่และทำโลกให้
งดงาม มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่
ขอให้ทุกท่านมีชีวิตที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า ฉะนี้

๖.

จากกระบวนการ HA

สู่เรื่องใหญ่

HA ซึ่งเริ่มต้นดูเหมือนเป็นเรื่องเล็ก ๆ ของกลุ่มคนเล็ก ๆ สามารถกลายเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด สำคัญที่สุดได้

๑. เริ่มต้นด้วยความพยายามพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพ
๒. พบว่าผู้ให้บริการสุขภาพต้องมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ บริการจึงจะมีคุณภาพ
๓. การกิจบริการที่ซับซ้อนท้าทายทางปัญญา ผู้ให้บริการต้องแสวงหาความรู้เชิงระบบและการจัดการ รวมทั้งทางนโยบายนอกเหนือไปจากทางเทคนิค เป็นการเติบโตทางปัญญา
๔. การเรียนรู้โดยไม่ใช้อำนาจเป็นการเปิดใจออกจากคุกแห่งอึดตาย ซึ่งคับแคบบีบคั้น เมื่อจิตออกจากที่แคบไปสู่ความเป็นอิสระทำให้รู้สึกเป็นสุข งานและการเรียนรู้ทำให้เกิดความสุขขึ้นในเนื้อในตัว
๕. ความสุขในตัวทำให้บริการมีคุณภาพดีขึ้น ผู้ป่วยและญาติมีความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อผู้ให้บริการ เพิ่มความปิติสุขในตัวผู้บริการขึ้นไปอีก
๖. ความสุขในตัวผู้บริการเป็นแรงจูงใจ ให้สนใจรรควิธีแห่งการเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า และเมื่อลองปฏิบัติดูทั้ง ๘ ข้อ ปรากฏว่าสามารถเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่าได้จริง กลายเป็นชีวิตที่เจริญหรืออารยะ
๗. บุคลากรสุขภาพทั้งหมดมีประมาณ ๑ ล้านคน เมื่อรวม อสม. หมู่บ้านละ ๑๐ คน ถ้า สรพ. เอาใจใส่บุคลากรเป็นจำนวน ๑ ล้านคน สามารถใช้งานบริการคุณภาพเป็นเครื่องเปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ได้ เราจะมีบุคลากรสุขภาพ อารยะเป็นจำนวน ๑ ล้านคน

๘. ชีวิตคนทุกคนต้องเคยได้รับบริการสุขภาพจากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน สัมผัสกับบุคลากรสุขภาพที่มีชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า ซึ่งมีเสน่ห์ดลใจมิใช่น้อย ย่อมติดเหมือนติดโรค แต่ในที่นี้ติดปัญญาและความดี จากบุคลากรไปด้วย ถ้ามีการจัดการที่ดีความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับและผู้ให้บริการ จะเป็นทางแลกเปลี่ยนและพัฒนาคนที่สำคัญ อาจสร้างคนไทยที่มีจิตใหม่ชีวิตใหม่ ขึ้นมาเต็มประเทศ คนไทยใหม่ที่มีกิเลสเบาบางมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์และมีปัญญา จะสามารถร่วมสร้างประเทศไทยที่น่าอยู่ หรือแผ่นดินศานติสุขขึ้นมาได้ ซึ่งเป็น เรื่องใหญ่สุด ๆ

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพบริการหรือ HA สามารถ เต็มโตไปสร้างคนไทยทั้งประเทศเป็นคนที่เจริญและมีความสุข ซึ่งสามารถร่วมสร้าง ประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุด อันเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญที่สุด

๗.

แนวทาง
“มนุษยนิยม”
แนวทางใหม่
ในการพัฒนา
ประเทศ

ชีวิตมนุษย์สำคัญประจักษ์

การทำอะไร ๆ ต้องเอาชีวิตมนุษย์แต่ละคนเป็นตัวตั้ง แต่การพัฒนาในปัจจุบันหาทำเช่นนั้นไม่ ไปเอาอย่างอื่นเป็นตัวตั้ง เช่น จีดีพี ประสิทธิภาพ ความมั่งคั่ง การศึกษาก็ไม่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นสำคัญ ไม่ใช่ชีวิตของมนุษย์แต่ละคน

ประชาธิปไตยก็อาศัยการโหวตออกเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงกลไกเท่านั้น ประชาชนแต่ละคนไม่มีส่วนในการพัฒนาประเทศ ประเทศพัฒนาโดยคนไม่กี่คนในระบบต่าง ๆ ระบบเป็นใหญ่

การพัฒนามหภาค (macro development) ไม่ได้ให้คุณค่าแก่ชีวิตคนทุกคน ในการมีส่วนร่วมในการกระทำและในการได้รับผลของการกระทำ โดยเนื้อหาสาระแล้วไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริง ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเริ่มที่การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ในกระบวนการ HA

ชีวิตคนทุกคนมีความสำคัญประจักษ์ นี่เป็นแนวทาง **“มนุษย์นิยม”**

ผู้ให้บริการทุกคนมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการพัฒนาผู้ให้บริการ **ทุกคน** ให้ดูแลและรักษา **ผู้ป่วยทุกคน**

ชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า หมายถึง ชีวิตของคนเล็กคนน้อยเหล่านี้ทุกคน จะเห็นหลักการมนุษย์นิยมทุกชั้นตอน

เริ่มจากการมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ ให้บริการคนทุกคนอย่างดีที่สุด และเมื่อจิตวิวัฒน์เปลี่ยนจิตสร้างชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า ผู้ให้บริการ ๑ ล้านคน กลายเป็นมนุษย์ผู้เจริญ มีปัญญา มีความดี มีความสุข พลอยให้ประชาชนผู้รับบริการติด “ความดี” ไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คนไทยทุกคนมีชีวิตใหม่ที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า ร่วมกันพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มีสุขภาพอย่างสมบูรณ์ และเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

งาน **HA** เริ่มจากเรื่องเล็ก กลายเป็นเรื่องใหญ่สุด ๆ เพราะให้ความสำคัญต่อชีวิตคนประจักษ์ **“มนุษย์นิยม”** กับ **“ธรรมนิยม”** คือ **สันติวงศ**

ชีวิตที่เปี่ยมสุขและทรงคุณค่า
เป็นชีวิตที่น่าอยู่และทำให้โลกงดงาม

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)
The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization)